

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Sebastiani Henrici Penzingeri, Consistorialis
Passaviensis, Decani, & Parochi in Trauttmanstorff ad
Laitam Bonus Ordo Triplicis Formatae Concionis Moralis In
Omnia Festa Sanctorum In Amplissima ...**

Penzinger, Sebastian Heinrich

Solisbaci, 1698

Concio Prima. Textus Evang. Joannes vocabitur. Lucæ 1. Thema: *Ætas
tenera sollicitè in bonis moribus curanda est.*

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51763](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51763)

IN FESTO S. JOANNIS
BAPTISTÆ.

CONCIO PRIMA.

Textus. Vocabant eum nomine Patris sui Zachariam, & respondens Mater ejus dixit: nequaquam, sed nunc natus est filius meus, et vocabitur Joannes. *Lucæ 1.*

Thema. Tenera ætas, ac juventus, optimè instituta est, hæc enim facile curatur, difficilior ætas adulta.

Exordium. Viator in via conspicit teneram arbuſtam, cujus in cortici inſculptâ legerat verba S. Thomæ, auctoris divini plena, Joan. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Quibus litteratus Viator ſymboli loco ſubſcribit *Crescent, dum crefcet.* Crescent inquam hæ litteræ, dum crefcit arbor, inveteraſcent unâ cum arbore annosa. Indicare voluit, cum tenera juventute, eidem inſculptos, ac inſitos viros, & doctes crefcere, augmentari, perennare: uti Laërtius caſu dicitur.

*gigni pariter cum corpore, & una
Crefcere ſentimus, pariterque ſeneſcere mentem.*

Teſte Poëta altero:

*Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu.*

Hoc indicavit Sapientiſſimus Prov. cap. 22. *Adoleſcens ſuam viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab eâ.* De

Patres. ſuper elegantiffimè Patres, ac præcipui Scriptores: *Ut aqua in
S. Hieronym. areola ſequitur digitum præcedentem, ita ætas mollis & tenera
mutat*

in utramque partem flexibilis est, & quocumq; traxeris, trahitur,
 scribit S. Hieronymus ep. ad Gaudentiū. Audiatur Seneca epist. 116.
Nulli non initium est verecundum, & exorabile, sed ob hoc la- Seneca.
tius funditur, non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris:
imbecillis est primò omnis affectus, deinde ipse se concitat, &
vires, dum procedit, parat; excluditur facilius, quàm expellitur.
 Dissertè Philo Hebræus lib. de Decalogo: *More serpiginosè ulce-* Philo Hebræus.
ris, quod in sectionibus, cauteriisq; reprimatur, totum circum-
quaque corpus occupat, nec ullam partem intactam præterit, ad
eundem modum, nisi ratio philosophica, seu bonus medicus co-
hibeat se diffundentem concupiscentiam, totam vitam perturba-
bit necessariò, cuncta enim sine exceptione subjiciuntur huic vi-
ta; sed nunquam magis insanit, quàm dum nacta est licentiam.
 Discant ergo statim pueri manus à furivis lucris abstinere, mi-
 nimis etiam: quia diuturna consuetudo, potentior quàm natura
 fit, & ni malum nascens inhibeas, crescit in immensam magni-
 tudinem. Optimè Cassiod. 5. Vari. 38. *Que nunc virgulta* Cassiodorus.
sunt; erunt, si negligentur, & robora, ista enim, que modò facili-
avulsione diruuntur, postea vix securibus icta succumbunt, atq;
idè sociata debet properatione contendere, ut præsentì diligen-
tia, futuri laboris evadatis incommoda. Dei gratiã delupei
 Conceptus dabo.

CONCEPTUS I.

Strenuus Dux Gedeon, dum cum Amorrhæis conflictum in-
 iret, Deo dante triumphus ex parte Israëlitis stare incipit, hic ut
 amplior, ac diuturnior sit, cum jam Sol ad occasum tenderet,
 Numini supplicat: *Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna con-*
tra Vallem Ajalon. Josue cap. 10. Et ecce miraculum! *Stete-*
runtque Sol & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis.
 Et rursùm ait Scriptura: *Stetit itaque Sol in media cæli, & non*
festinavit occumbere spacio unius diei &c. non fuit ante & post
 (E) 3 iam

tam longa dies. Magnum hic latet mysterium, quod stetit Solem ad preces Josue Scriptura enarret; Lunam verò stetit semel tantum, & absque encomio insinuet, cum tamen ad utrumque luminare supplices à Josue lata sint, utrumque luminare petias Josue præstiterint; quid mysterii latet, quòd Scriptura tam accuratè, Solem ad preces Josue, stetit, bis, & iteratò, petitis vicibus, narret? Lunam verò stetit, obiter tantum insinuet? capite mysterium: Dum Josue Deo supplicat, ut sistant cursum suum; tunc Sol ad occasum tendebat, adultus & senex, resplendebat; Luna verò tunc nova, vel in primo quadrante, exiguis cornibus apparere, incipiebat: ita Lyrans de luminaribus: *Erant in tali dispositione, quod uterque appareret super terram.* Incipientem, novam Lunam, stetit; semel tantum facer textus refert, quasi minus operosum; ast adultum, declinantem Solem, stetit, bis, & iteratò repetit, ut rem operosissimam; Luna incipiens, ac nova figura sit teneræ juventutis Sol inveteratus, adultæ ætatis; flectere, corrigere, ad nuntium habere, ad optimam frugem perducere teneram juventutem non adeò operosum est, cæcæ hæc similis est, levi modo forma bonam suscipit; virgulæ est similis, in rectitudinem facile flectitur & erigitur. Ast adultum jam, ab usitato cursu detinere, flectere, miraculum est; factum, bino eloquio deprædicandum.

CONCEPTUS II.

Narrat Salomon Prov. cap. 9. *Sapientia immolavit victimas suas*: Tertullianus adversus Gnosticos cap. 7. legit: *Sapientia jugularit filios suos.* Libeat nunc legere cap. 22. Genes. Hic pater Abraham vadit immolare, jugulare filium suum Isaac in victimam: *Extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Sapientia non legitur victimis suis violentè manus injecisse; ligasse, aut vinculasse, sine vinculis, liberrimè victimas suas ad aras deduxit, econtra Abraham victimam suam ligasse, vinculasse, coercuisse, describitur. *Cùm alligasset Isaac filium suum, posuit eum super struem lignorum.* Quid arcani latet quòd Sapientia victimas suas ligare, vinculare, necesse non habuerit.

buerit, Abraham verò victimam suam, filium Isaac, vinculare, pedes, manusque ejus ligare, stringere, compulsus sit? arcanum latens est: Victimam Sapientiæ, tenera erat prolium, filiorum, filiarumque ætas, ac infantia; ita textus: *Immolavit victimas suas, misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mania civitatis, si quis est parvulus.* Infantiam, teneram ætatem, non ligavit Sapiencia, ad indicandum; hanc facile deduci ad cultum divinum, ad optima quæque; hanc levi negotio flecti posse, ne recalcitret. Ast victima Abrahamæ, non fuit filius infans, aut puer parvulus, Isaac jam maturus, oneri ferendo fortis, adultus erat, patet ex textu: *Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum;* maturo, adulto, opus habuit Abraham ligare manus, vinculare pedes, causam addit Zeno Serm. 1. de Abraham: *Ne in exitu mortis, victima calcitraret, hoc est; ne adulto jam, jugum abjiceret; fieri victima recusaret, DEI servitium, & obsequium protervus fugeret, & contemneret.* Tam difficile est, bonitatem, pietatem, zelum, ac virtutem, in adulto jam querere, aut sperare, quas puer, aut infans non asuevit, imbibit.

CONCEPTUS III.

Scribit Ezechiel cap. 17. *Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu, plena plumis, & varietates venit ad Libanum, & tulit medullam cedri, summitatem frondium avulsit.* Certè, summitatem frondis alicujus avellere, decerpere, grandi Aquila opus non erat, cum legamus imbellem columbulam, Genes. cap. 8. frondem olivæ, debili suo rostriolo, avulsisse, ac in Arcam transportasse. *Illa venit ad eum, ad vespertam portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo.* Quomodo frondem olivæ, debilis columba tam facile potuit avellere, ex opposito verò, ad Cedri frondes avellendas, grandis corpore, fortissima viribus, acutissima rostro, & unguibus Aquila, adhiberi debuit? Advertere libeat; ramum olivæ, quem decerpit columba, fuisse tenellum, recentem, germen solum aliquot dierum, post diminutas aquas diluvii protrusum, ita hunc olivæ ramum nominat S. Cajetanus in Genes. *Ad accipiendum hunc ramusculum*
venit

tenellum. Ast ramus Cedri, ut ipsa Cedrus, annosus, perverus erat. Ad tenellum, recentem olivæ ramusculum flectendum, percipiendum, transportandum, molle columbæ rostrum sufficiens ad annosam verò Cedri frondem flectendam, avellendam, transportandam, fortis exigebatur virium Aquila, rostrum, & unguis acutissima, quasi arma, & instrumenta validissima, requirebantur. Non erravero, si tenellum olivæ ramum, recenti juventuti, contra annosæ Cedri frondes, adultæ jam ætati comparavero; recentem, & teneram juventutem, ad optimos mores flectere, dirigere in sanctitatis optimorum morum formas deducere, columbina efficit ingenium, simplex, ac suavis magistri modus: ast annosæ libertatis egredientem, jam majorem, & nondum edomitam, nondum bonis moribus instructum, nondum pium, castum, sobrium, à ludicris voluptatibus, Epicuri schola; Veneris spurcitiis, velere, in meliorem vivendi, agendi modum, vel formam deducere, non paterna vis, & correctio sufficit amplius, Aquilæ: tunc dis vires, unguis, ac rostrum; dicere volo: justitiæ sæcularis, acerbissimæ vires, tormentorum, ac suppliciorum acerbitas, gravissima immanitas, vix tales corrigere, & ad meliora reducere valeant, nisi ipsi ergo incunabulis vitia sunt interstringenda, alioquin fructu leverint, correctionem respuunt, nec medicinam jam accipiunt. Optimè Cassiodorus 5. Var. 15. *Difficultatem nobis querela movemus, dum in ipsis cunabulis, scelera commissa, respuuntur.*

CONCEPTUS IV.

Philistæi vineas suas devastatas indoluerunt: *Vineas quoque & oliveta flamma combusit.* Judic. 15. Econtra Sponsus gaudet de vinea suâ conservatione, ac ubertate: *Vinea nostra floruit.* Cantic. 2. Quomodo factum est, quòd Sponsi vinea manserit virens, & fructificans; vinea verò Philistinorum exaruerit, & tota sterilis facta sit? diversus hic effectus venit, quòd Sponsus vineam in primordio curaverit, à principio obstacula vineæ curaverit, abegerit; Philistæi verò recentem vineam non curarunt, obstacula, nocumenta vinearum, segniter adolescere, inveterascere, indulserunt;

runt; & quæ illa vinearum noxia? vulpes erant; dolosum hoc animal vineis insidiatur, botros maturissimos devorat, palmites recentes detulit, sicque vineam depascit, devastat. Vulpes nunc parvulas, juvenes, Sponsus capere, abigere instituit, *capite nobis vulpes parvulas*; sic parvulas vulpes capiendo, abigendo, vineam suam conservavit illasam; uberem, fructiferam retinuit. Econtra Vulpes vinearum destructrices, grandescere, adolescere, magnas, adultas fieri, Philistæi indulserunt, quibus emptis Samson ad caudas earum igne alligato in vineas immisit, quæ *perrexerunt in segetes Philistinorum, quibus succensis, & comportata jam fruges, & adhuc stantes in stipula concremata sunt, in tantum, ut vineas quoque, & oliveta flamma consumeret.* Judicium 15. Animæ fideles quid aliud sunt, quam Vineæ Domini DEI Sabbaoth. *Ego plantavi te vineam.* Jeremiæ 2. Vulpes hanc DEI vineam depascentes, devastantes, sunt mali mores, ac peccandi licentia, si nunc quibus interest, ut parentibus, magistris, curæ est, ut hæc vulpes dum parvulæ sunt, morum inquam dissolutio, peccandi licentia; in concreditis pignoribus adhuc pueris, & infantibus, corrigatur, abrogeretur, manebit vinea hæc, anima fidelis, illasæ, ad maturitatem virtutum, ac fructuum honoris, & gloriæ, perveniet. Si verò vulpes, iniquitas in filiis, adolescere indulgetur, illicita iis usque in virilem ætatem admittuntur; talis vinea, anima inquam, à flamma iniquitatis assuetæ succendetur, cremabitur, devastabitur, desolabitur. Audiamus magnum Rupertum lib. 2. in Cantic. *Vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas capite nobis, inquit, id est, recidantur cito, moriantur, & dispereant; observetur, & tam diu vinea nostra defendatur à vulpibus, à peccatis inquam, donec flos ejus fiat botrus prematurus ex suo sapore cognoscendus, & terra viventium experimentum modo prabiturus.*

CONCEPTUS V.

Habitatores Jericho veniunt ad Elifæum Prophetam furcantes: aquas in regione eorum pessimas, curare, & meliores dignaretur: *Ecce habitatio civitatis hujus optima est & aqua pessima sunt.* 4. Regum c. 2. Placatur facile vir sanctus aquas curare, ac meliorare incumbit: *Egressus ad fontem aquarum, misit in illum sal, & ait: Hæc dicit Dominus, sanas aquas has, & non erit eis ultra mors, neque sterilitas.* Notare libeat, aquas curaturus Propheta, non undas in primo cursu, minus finem, vel exitum aquarum, sed fontem, originem, sale respergit, ac emendat. Cur rectè fontem, & aquarum originem, ac principium salit? & cur non undas in primo cursu, vel finem, aut effluxum aquarum? quæro ego, quid sit fontis? nisi origo, initium, principium, & nativitas alicujus rei, vel fluvii; hominum, qui sicut aquæ dilabuntur, teneram ætatem, juventutem, ac innocentiam figurans: fluctus in mari decurrentes, vel planè in mare se præcipitantes, vitæ ætatem, ac senium vitæ indicant. Fontem; originem, & principium aquæ curat, ac corrigit Propheta, & ex fonte totam emendat fluvium, omnes fluctus, & medium, ac finem aquarum sanat, indicans: ætas prima, tenera juvenus si sale condatur, benè informetur, instruatur, salva erit & adolecentia, & maturitas virilis, & decrepita senectus. Secus eveniet Athiopem lavabit, qui condire cogitat medium ætatis, adultus viri dies, vel senis ultimas horas. Est hic Conceptus mellis Doctoris S. Ambrosii Serm. 2. de Elifæo: *Dum fontem beatissimæ undarum, fontem quendam indulgit animarum; Non curat*

sola tantum fluente benedixit Elifaus, quæ fontium jam gremio tenebatur; sed & illa, quæ humido terræ solo, adhuc indiscreta paulatim erant imposterum defluxura. Unde ait Scriptura, ad exitus aquarum benedixisse Elifaum, ut stillantem aquam prius sanctificatio susciperet, quàm sinus fontis includeret.

Hortor ergo omnes Parentes, Magistros &c. verbis Mendozæ in 1. Regum cap. 1. Annot. 32. Sect. 1. *Parentes aculeatis præceptionibus, debent filios erudire, ne à vitis obruantur. Hæc enim præcepta, spineta quidem sunt, quibus inclusi flores non lacerantur, sed muniantur. Concludo cum S. Ambrosio Serm. 22. in Psalm. 118. Ista stimulantia compungunt, (de acri juventutis correctione loquitur) non vulnerant. Amen.*

(F) 2

IN FESTO